VIII kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (nr 55)**

z dnia 8 lutego 2017 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (nr 55)

8 lutego 2017 r.

Komisja Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, obradująca pod przewodnictwem posła **Stanisława Gawłowskiego (PO)**, przewodniczącego Komisji, rozpatrzyła:

– informację Ministra Środowiska na temat programów Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w sprawie ochrony powietrza.

W posiedzeniu udział wzięli: **Paweł Sałek** podsekretarz stanu w Ministerstwie Środowiska, pełnomocnik rządu do spraw polityki klimatycznej wraz ze współpracownikami, **Artur Michalski** wiceprezes zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, **Anna Krzywicka** dyrektor Departamentu Środowiska Najwyższej Izby Kontroli, **Agnieszka Michalska** dyrektor Departamentu Funduszy Europejskich Ministerstwa Energii, **Stefan Traczyk** prezes Stowarzyszenia Leśników i Właścicieli Lasów oraz pani **Teresa Garland**.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Bartosz Bąk**, **Bogusława Kram** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Serdecznie witam na kolejnym posiedzeniu Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Na podstawie listy obecności stwierdzam kworum. Szczególnie serdecznie witam pana ministra Pawła Sałka podsekretarza stanu w Ministerstwie Środowiska, pełnomocnika rządu do spraw polityki klimatycznej oraz pana prezesa Artura Michalskiego zastępcę prezesa zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Serdecznie witam wszystkich pozostałych gości oraz panie i panów posłów.

Dzisiejszy porządek dzienny przewiduje, zgodnie z harmonogramem prac przyjętym przez Wysoką Komisję, rozpatrzenie informacji ministra środowiska na temat programów Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w sprawie ochrony powietrza. Czy są jakieś uwagi? Nie słyszę.

Przypominam, że minister środowiska wcześniej przysłał materiał informacyjny na ten temat, ale – panie ministrze – gdyby pan chciał coś uzupełnić, dodać, to uprzejmie proszę o zabranie głosu. Ewentualnie pan prezes, gdyby była taka potrzeba, bardzo proszę.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Środowiska, pełnomocnik rządu ds. polityki klimatycznej Paweł Sałek:

Dziękuję panie przewodniczący. Szanowni państwo. Przede wszystkim chciałbym podziękować za organizowanie tego spotkania na poziomie Komisji, dotyczącego sprawy finansowania ochrony powietrza. Jest to bardzo istotna sprawa z punktu widzenia rządu. Chciałem zaznaczyć, że w Ministerstwie Środowiska od 2016 r. funkcjonuje komitet sterujący dotyczący Krajowego Programu Ochrony Powietrza. Ostatnio sprawa nabrała mocnego wydźwięku medialnego, natomiast problem związany z jakością powietrza funkcjonuje w Polsce od wielu lat. Musimy to sobie bardzo wyraźnie powiedzieć. Jest to problem, którym rząd zajmuje się bardzo odpowiedzialnie, gdyż w Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju jest cały segment, który nazywa się wprost „Czyste powietrze”, gdzie

te wszystkie elementy związane z poprawą jakości powietrza w Polsce będą uwzględnione.

Chcę zaznaczyć, że nie jest to tylko problem Polski, bo dotyczy on 16 krajów Unii Europejskiej. Polska ma postępowanie przed Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości, jeśli chodzi o jakość powietrza dla pyłów PM10. Ale jednocześnie Komisja Europejska – jest to informacja sprzed dwóch dni – będzie stawiać podobne zarzuty także innym krajom, m.in. Niemcom, Włochom i kilku innym państwom tzw. starej piętnastki. Tak więc te normy, które są aktualnie w całej Unii Europejskiej, wynikające z Dyrektywy CAFE, i te problemy nie dotyczą tylko naszego kraju.

U nas smog przede wszystkim wynika ze struktury paliw użytkowanych przez instalacje przydomowe, czyli instalacje kotłowe, gdzie jest wytwarzana energia na potrzeby ciepłej wody użytkowej, bądź – a w zasadzie przede wszystkim – dla centralnego ogrzewania. Niestety, oprócz paliw kopalnych w postaci węgla kamiennego (czasami też brunatnego) także odpady komunalne są spalane i to jest problem, który nas dotyka. Stąd bardzo ważne jest podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Natomiast dzisiejsze posiedzenie w ogólnej mierze dotyczy spraw związanych z finansowaniem ochrony powietrza, więc – jeśli można, panie przewodniczący – pan Artur Michalski wiceprezes Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska przedstawi szczegółowe informacje na ten temat. Ja oczywiście też jestem do dyspozycji szanownej Komisji. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Dziękuję bardzo. Panie prezesie, uprzejmie proszę o zabranie głosu.

Wiceprezes zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Artur Michalski:

Dziękuję bardzo. Jeśli pan przewodniczący pozwoli, króciutko przedstawię prezentację uzupełniającą materiał, który nadesłało Ministerstwo Środowiska.

My tutaj nazywamy te sprawy troszeczkę szerzej, bo „Wsparcie w obszarze gospodarki niskoemisyjnej", ponieważ ochrona powietrza to głównie kwestie związane z tym, abyśmy wprowadzali jak najmniejsze emisje zanieczyszczeń do atmosfery.

Chciałbym przede wszystkim przedstawić środki unijne, jakie są obecnie w dyspozycji na te cele, o których mówimy, i środki krajowe, jakie są planowane. Ominąłbym kwestie związane z funduszami norweskimi, ponieważ perspektywa finansowa w zasadzie już kończy. Są tam już niewielkie środki tylko na projekty miękkie (projekty twarde w zasadzie są na ukończeniu) i teraz chodzi tylko, żeby wszystkie pozostałe środki wykorzystać. Dodam, że informacja odnośnie środków norweskich znajduje się w materiale pisemnym. A o nowej perspektywie w tym zakresie w zasadzie nie ma co mówić, bo niewiele jest danych. Tak więc, ewentualnie innym razem – jeśli Komisja sobie życzy – będzie można taką informację przedstawić.

Zacznę od I osi priorytetowej. Dla porządku powiem tylko, że na sali jest również dyrektor Departamentu Funduszy Europejskich Ministerstwa Energii – pani Agnieszka Michalska, wraz z naczelnikiem wydziału. Mówię o tym dlatego, ponieważ dla I osi priorytetowej Narodowy Fundusz jest instytucją wdrażającą na zlecenie Ministra Energii, w tej perspektywie finansowej. Tak więc, w I osi priorytetowej mamy zdecydowanie więcej działań od Ministerstwa Energii. Działania te służą ciepłownictwu.

I tak, działanie 1.1.1 dedykowane jest dla odnawialnych źródeł energii. W tej chwili trwa nabór konkursowy na odnawialne źródła energii dla ciepła. W zasadzie mamy tu dwie możliwości: kotłownie biomasowe, geotermia, ewentualnie duże systemy solarowe, czyli energia słoneczna na wytwarzanie ciepła. Przewidziano tu dotację dla tych przedsięwzięć.

W działaniu 1.2 jest efektywność energetyczna dla przedsiębiorstwa, w tym również odnawialne źródła energii. Na ten cel przeznaczono 0,5 mld zł. Jest to pomoc zwrotna, gdyż w środkach unijnych część działań jest zwrotna, część dotacyjna.

Działania 1.3.1 i 1.3.2 dedykowane są na rzecz budownictwa. Działanie 1.3.1 – na budownictwo użyteczności publicznej. Pierwszy konkurs został zakończony z powodzeniem. Wszystkie wnioski są już ocenione. Umowy są już podpisywane. Alokacja

zwiększona prawie 3-krotnie , bo w pierwszej wersji było to 200 mln zł. W tej chwili jest 690 mln zł. A w ogóle w tym działaniu jest ponad 1 mld zł, bo są tam jeszcze termomodernizowane obiekty użyteczności publicznej przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Chodzi tu o szkoły artystyczne, na które przeznaczono ponad 300 mln zł. Są to środki dotacyjne.

Działanie 1.3.2 to bliźniacze działanie do omówionego przed chwilą działania, skierowane dla budynków mieszkalnych, czyli dla spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych. Pierwszy konkurs został już zakończony. Wpłynęło wiele wniosków. Może nie aż tyle, by wykorzystać całą alokację, ale to działanie również cieszy się powodzeniem. Z tym, że tu jest pomoc zwrotna, czyli część środków trzeba będzie zwracać. Natomiast w przypadku budynków użyteczności publicznej była to czysta dotacja.

Działanie 1.5 jest skierowane na rzecz przedsiębiorstw ciepłowniczych. Chodzi tu przede wszystkim o dystrybucję ciepła i chłodu. Jest to podobne działanie do działania 1.6.2 dla sieci ciepłowniczych i chłodniczych dla źródeł wysokosprawnej kogeneracji. Generalnie chodzi o to, żebyśmy rozbudowywali, modernizowali i przebudowywali sieci ciepłownicze, aby były jak najbardziej efektywne energetycznie, aby były jak najmniejsze straty i żeby jak najwięcej przyłączać do systemu sieci ciepłowniczych odbiorców indywidualnych, zbiorowych, spółdzielni mieszkaniowych – wszędzie gdzie jest możliwe. Są tu naprawdę spore pieniądze, ponieważ łącznie mamy tu ponad 2 mld zł w działaniach konkursowych i pozakonkursowych. To są tzw. zintegrowane inwestycje terytorialne, gdzie środki były dedykowane dla przedsiębiorstw, które były w ZIT-ach. Udało się też wyasygnować środki – tu wielkie ukłony dla Ministerstwa Energii – na mniejsze przedsiębiorstwa samorządowe, powiatowe. Zobaczymy, jak to będzie szło, bo to dopiero drugi konkurs. W pierwszym konkursie było tylko 66 mln zł, a jak widać na slajdzie w naborze ciągłym pozakonkursowym było 1200 mln zł. W drugim konkursie jest już przewidziane 143 mln zł, ale prawdopodobnie będzie jeszcze więcej, ponieważ jest to działanie podobne (chodzi o sieci ciepłownicze). W tym działaniu ZIT-owym jest 641 mln zł, natomiast w działaniu konkursowym (w pierwszym i drugim konkursie) niecałe 200 mln zł, ale też jest szansa na środki większe.

Wspomnę jeszcze o ostatnim działaniu w I osi priorytetowej, które wdraża Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Jest to poddziałanie 1.6.1 na źródła wysokiej kogeneracji. Ono jest dedykowane dla przedsiębiorstw ciepłowniczych, ale nie tylko, bo wnioski mogą składać inne przedsiębiorstwa, które chcą wytwarzać ciepło i energię elektryczną wysokiej kogeneracji. Przy czym do 20 MW może to być źródło oparte na węglu, natomiast powyżej 20 MW muszą to być źródła oparte o biomasę. Tu jest 300 mln zł. Zainteresowanie jest bardzo duże. Dodam, że to jest dotacja, więc pewnie ten czynnik też powoduje, iż jest tak duże zainteresowanie.

Kolejny wykres przedstawia jak przebiegało składanie wniosków. Jak wspomniałem największym zainteresowaniem cieszyło się działania 1.3.1 skierowane na budynki użyteczności publicznej. Wnioski złożyło sporo uczelni, sporo urzędów skarbowych, zakładów karnych, Biblioteka Narodowa. Myślę, że będzie to bardzo dobre działanie, ponieważ – jak wstępnie oszacowano – średnio uzyskuje się 60% oszczędności energii przy takiej inwestycji, co oznacza, że ponad połowa energii będzie mniej wykorzystywana. Wpływa to też oczywiście na zmniejszenie zużycia paliwa (również mnie więcej o połowę).

Łącznie do Narodowego Funduszu złożono 384 wnioski (jeśli chodzi o wymienione działania) na dofinansowanie łączne w wysokości 3252 mln zł, a koszty całkowite inwestycji sięgają prawie 7 mld zł. Przy czym oczywiście trwają jeszcze nabory kolejne, co prezentuje kolejny slajd. Tak więc, działanie 1.1.1 – obecnie trwa nabór i przewidziany jest w II kwartale nabór kolejny. Właściwie wszystkie działania oprócz 1.3.1, czyli działania skierowanego na budynki użyteczności publicznej, będą miały nabory lub nabór trwa obecnie. Przy czym w działaniu 1.3.1 o ile uda się zgromadzić środki lub przesunąć z innych działań, to też będzie jeszcze nabór, bo to działanie cieszy się olbrzymią popularnością. Zresztą jest też pewien wymóg, żeby administracja państwowa w szczególności zadbała o swoje budynki i dawała dobry przykład. Oczywiście to jest dotacja, bo jeśli chodzi o administrację państwową to inne możliwości finansowania nie byłyby wskazane.

Na tym zakończyłbym kwestię środków unijnych związaną z I osią priorytetową, którą wdraża Narodowy Fundusz na rzecz Ministerstwa Energii.

Przechodzę do działań związanych ze środkami krajowymi. Od początku roku zajęliśmy się ujednolicaniem oferty Narodowego Funduszu i trochę porządkowaniem. Otóż zastaliśmy sto kilkadziesiąt programów pomocowych funkcjonujących na papierze. Niektóre zawieszone, niektóre nieczynne, ale one były, więc trzeba było to wszystko zebrać i ujednolicić. Jednym słowem trzeba było zrobić prostą i oczywistą ofertę, która będzie funkcjonowała. Stąd za chwilę powiem, które programy udało nam się uruchomić. W każdym bądź razie kierunki finansowania są podobne do tego, co było dotychczas.

Jeśli chodzi o odnawialne źródła energii w tej chwili nie ma dużego zainteresowania na poziomach pomocowych. Zwłaszcza, że nie chcemy uruchamiać programów, gdzie środki są bezzwrotne. Okazało się, że część osób (nawet producentów) związanych z odnawialnymi źródłami energii twierdziła, że dawanie dotacji na odnawialne źródła energii psuje rynek.

W każdym bądź razie kierunki finansowania to: odnawialne źródła energii, termomodernizacja obiektów niekomercyjnych. Dodam, że tutaj nie było żadnego programu, albo były w wybranych regionalnych programach operacyjnych, więc musieliśmy jakiś program stworzyć, ponieważ zainteresowanie jest bardzo duże. Tak więc, to jest skierowane dla obiektów, które nie mają innych możliwości pozyskania środków. Jest program dedykowany dostosowaniu polskich firm do norm unijnych. To jest oczywiście kierowane przede wszystkim dla przemysłu, który musi dostosowywać swoje linie technologiczne, aby były zgodnie i z normami unijnymi i z krajowymi. Jest wsparcie polskiej innowacyjności. To jest program SOKÓŁ (w jakimś sensie jest to kontynuacja GEKONA). Są też programy, które są kierowane na umożliwienie korzystania ze środków unijnych tam, gdzie trzeba się dostosować, żeby móc z nich skorzystać. Na przykład, jak był dedykowany program na sieci ciepłownicze dla wysokosprawnej sieci, to należy tak dostosować lub zmodernizować źródło, aby można było wziąć te pieniądze. I my właśnie chcemy dawać z krajowych środków na dostosowanie, żeby można było skorzystać ze środków unijnych.

I tu budżet przedstawia się następująco: 2,5 mld zł jest na przedsięwzięcia w zakresie niskoemisyjnej i zasobooszczędnej gospodarki.

Program E-Kumulator też jest kontynuacją, może trochę zmodernizowaną, bo były tam dosyć duże umorzenia i myśmy je trochę zlikwidowali, gdyż są to środki z funduszu OZE i z funduszu podstawowego. Po prostu tych środków było coraz mniej – pan prezes Kujda przedstawiał państwu sytuację – i trzeba było ten fundusz podstawowy odbudować. Stąd te umorzenia nieco zmodernizowaliśmy. Mamy tu jeszcze „Współfinansowanie projektów w ramach I osi priorytetowej POIiŚ", czyli udostępnienie środków na współfinansowanie środków unijnych, i „Efektywne systemy ciepłownicze i chłodnicze". We wszystkich programach jest pożyczka, przy czym – jak mówiłem – zostało to o tyle zmodernizowane, że musieliśmy nieco przystopować te umorzenia i dotacje. Stąd też tutaj dedykowane są tylko programy pożyczkowe.

W części dotyczącej odnawialnych źródeł energii jest część pierwsza związana z „Energetycznym wykorzystaniem zasobów geotermalnych", gdzie jest 0,5 mld zł na pomoc drobną, czyli możliwa jest pożyczka lub inwestycja kapitałowa. One są zwrotne, więc nie nadszarpują budżetu Funduszu. I to jest skierowane do przedsiębiorców. Część druga dotyczy poprawy jakości powietrza – „Zmniejszenie zużycia energii w budownictwie". Tu, jak wspomniałem, sektor niekomercyjny może się starać o środki zwrotne i bezzwrotne, w łącznej wysokości 0,5 mld zł (200 mln zł na zwrotne i 300 mln zł na bezzwrotne).

W programie SOKÓŁ – „Wsparcie dla innowacji sprzyjających zasobooszczędnej i niskoemisyjnej gospodarce" mamy 1 mld zł, w tym na badania i rozwój (B+R), w formie bezzwrotnej (czyli dotacji) – 50 mln zł, a na wdrożenia innowacyjnych technologii środowiskowych – 950 mln zł, w postaci pożyczki lub inwestycji kapitałowych. Łącznie przedsiębiorcy mają do dyspozycji 1 mld zł. Zainteresowanie jest spore, zwłaszcza rozwiązaniami nowymi, czyli inwestycją kapitałową. Zobaczymy, jak to się rozwinie,

bo to jest jakby pierwszy raz ćwiczone, więc trzeba będzie się troszkę pogimnastykować przy tych przedsięwzięciach.

Na kolejnym slajdzie mamy podsumowanie wszystkich programów, o których mówiłem. Pokazane są nabory środków. One w większości są otwarte. W programie E-Kumulator na tę chwilę zawarto 9 umów, ale na dużą kwotę, bo tu duzi przedsiębiorcy mogą się starać o finansowanie.

Jak już mówiłem efektywność w budownictwie też cieszy się dużym zainteresowaniem. Dotychczas złożono 240 wniosków. Natomiast, jeśli chodzi o pozostałe programy – jak państwo widzicie – jest zainteresowanie, ale to nie jest takie oblężenie, jak w tych wspomnianych przeze mnie programach.

Ze zrealizowanych programów wspomnę o KAWCE, który jest programem wzbudzającym duże zainteresowanie. Dodam, że on jeszcze trwa, choć nabory zostały wstrzymane ze względu na potrzebę odbudowania funduszu podstawowego. Oczywiście niewykluczone, że będą kolejne programy, ale na tą chwilę mamy program dedykowany przez wojewódzkie fundusze. Bo wojewódzkie fundusze również mają duże możliwości. Tu chcę tylko pokazać, że do wypłaty w 2017 r. pozostało jeszcze 120 mln zł w programie KAWKA. Tak więc, program nie jest wyczerpany. Wojewódzkie fundusze jeszcze korzystają z tych środków.

Będzie też udostępniany kolejny program REGION. Właściwie środki już są udostępniane wojewódzkim funduszom na działania, które dotychczas były zlokalizowane w KAWCE czy innych działaniach. Wojewódzkie fundusze kształtują tę ofertę według własnych i według lokalnych potrzeb. W programie REGION jest nabór otwarty. Praktycznie rzecz biorąc do wyczerpania alokacji, bo to są środki, które uzupełniają środki wojewódzkich funduszy. Są bowiem takie wojewódzkie fundusze, które mają na kontach pokaźne sumy, które są niewykorzystywane. Tak więc, w takiej sytuacji nie ma sensu by korzystały z programu, który jest z naszego funduszu.

Jak państwo widzą z funduszu podstawowego – 50 mln zł, ale z efektywności energetycznej i OZE – 116 mln zł, a z odpadów – 34 mln zł. Te kwoty mogą ulec zmianie, zależnie od potrzeby. Jeśli będą inne potrzeby alokacji, jest możliwość, żeby to inaczej rozlokować.

W aktualnych programach pomocowych oczywiście kontynuujemy nabory w miarę dostępności środków. Akurat dzisiaj jest mowa o ochronie powietrza, ale – jak wspomniałem – jest tych programów dziesiątki, żeby nie powiedzieć sto kilkadziesiąt, bo część programów jest nieuruchomionych. To wszystko jest jeszcze porządkowane. W każdym razie Narodowy Fundusz deklaruje, że jest bardzo otwarty na to, żeby dostosowywać swoją ofertę, czy też uruchamiać nowe programy do tego, co jest potrzebne w regionie, czy też w ogóle do tego, jakie jest zapotrzebowanie.

Jeśli chodzi o planowane programy, to wspomnę tylko o programach związanych z samowystarczalnością energetyczną gmin (i nie tylko gmin), włącznie z gospodarką w obiegu zamkniętym. Byłoby do działanie czy też program kierowany do jednostek administracyjnych gmin czy kilku gmin (klastrów), które chcą zadbać o samowystarczalność energetyczną (pod kątem energii elektrycznej) i cieplną.

Kolejny planowany program to wsparcie rozwoju niskoemisyjnego transportu. To wynika ze strategii rządowych. I chyba nie ma tu na sali osoby, która nie zgadzałaby się, że ten sektor trzeba wspierać. Zresztą transport niskoemisyjny był już wspierany przez Narodowy Fundusz w postaci programów dedykowanych GAZELA, kierowanych na autobusy niskoemisyjne, w szczególności związane z przejściem na gaz. Mamy tu różne doświadczenia. To nie były programy bardzo rozbudowane i o wielkich rozmiarach, ale w tej chwili zmierza to w tym kierunku, aby tą e-mobilność czy elektromobilność wprowadzić na szerokie wody. Niektóre miasta już samodzielnie starają się o to.

Kolejna rzecz to wsparcie projektów typu start-up dla innowacyjnych technologii środowiskowych. Ostatnio rada nadzorcza przegłosowała taką możliwość. Zresztą w programie SOKÓŁ są green-upy czy start-upy dla innowacyjnych technologii w systemach oświetleniowych efektywnych energetycznie, bo tam jest spory potencjał do oszczędności energetycznej. No i ostatnia rzecz – wsparcie dla wdrożenia systemu ETV. To tyle z mojej strony. Dziękuję za uwagę i bardzo proszę o ewentualne pytania.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Dziękuję bardzo. Zanim otworzę dyskusję mam uprzejmą prośbę do pana prezesa, żeby ten materiał, który przed chwilą pan prezentował, przekazać do Komisji, bo jestem przekonany, że posłowie chętnie by się z nim zapoznali. Tak więc, jeśli jest to możliwe, to bardzo proszę.

Wiceprezes zarządu NFOŚiGW Artur Michalski:

Oczywiście przekażę.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Dziękuję bardzo. Otwieram dyskusję. Czy ktoś z pań i panów posłów chciałby zabrać głos? Pani poseł Gabriela Lenartowicz.

Poseł Gabriela Lenartowicz (PO):

Mam kilka pytań. Częściowo do Ministerstwa Środowiska, a w szczególności do Narodowego Funduszu, do tej prezentacji. Z tego względu, iż rozumiem, że ta prezentacja i ten materiał dotyczą przede wszystkim tych dziedzin, gdzie instytucją wdrażającą – mówimy tu o wsparciu unijnym – jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a przecież – patrzę tu w kierunku pani dyrektor Michalskiej – nie zawsze wszystkie zadania związane z ochroną powietrza wdrażane są przez Narodowy Fundusz.

Moja prośba dotyczy tego, żeby – jeśli jest to możliwe – informację uzupełnić o dane podsumowujące. Ile środków w sumie jest na całą alokację POIiŚ na zadania z zakresu ochrony powietrza? Bo w tej informacji nie zawarto całej alokacji. Chodzi więc o uzupełnienie, ile to było środków ogółem, ile na ten okres sprawozdawczy, z którym będziemy mieli do czynienia, zakontraktowano? Ile w tym okresie programowania już wydatkowano? Zdaję sobie sprawę, że nie jesteśmy za bardzo zaawansowani, więc te liczby będą stosowne do tempa właściwego na funduszach europejskich. Prosiłabym także, gdyby to było możliwe, o rozszerzenie informacji – bo, z punktu widzenia polityki w ogóle środowiskowej, związanej z ochroną powietrza, będzie to miało ogromne znaczenie – o środki, które są w RPO. Tu wprawdzie są środki na niskoemisyjną gospodarkę czy na ochronę powietrza kierowane do ZIT-ów, ale chodzi o te, które są wdrażane na poziomie krajowym przez Narodowy Fundusz we wszystkich RPO. A tam są znaczące środki. One są po celach, więc są łatwo identyfikowalne. I tu prosiłabym o taką samą informację: ile zakontraktowano, jaka jest globalna kwota w poszczególnych województwach, ile już wydatkowano? Sądzę, że Ministerstwo Energii na pewno ma te dane, ale urzędy marszałkowskie też pewnie bez problemu je udostępnią.

Jest jeszcze jedno działanie stricte nakierowane na ochronę powietrza, zwłaszcza pod kątem niskiej emisji w aglomeracji śląskiej, które jest wyrażane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach. Jest to prawie 1 mld zł, więc efekt będzie znaczący i dla obrazu wsparcia z POIiŚ będzie miało to duże znaczenie.

W poprzedniej edycji PROW były jakieś niewielkie kwoty, zwłaszcza na fotowoltaikę. Nie wiem, jak to teraz wygląda. Jeżeli są tam jakiekolwiek środki na ochronę powietrza, to pewnie taka informacja też byłaby dla nas istotna i taka ilustratywna.

Mam jeszcze jakby poboczne pytanie dotyczące środków europejskich. Czy jest ustalony koszt i formuła pomocy zwrotnej? Czy są już wybrane instytucje – nie ukrywam, że przez jakiś czas nie śledziłam tego od strony wdrażania – które wdrażają te instrumenty i na jakich warunkach te środki zwrotne są udzielane?

Podobną prośbę mam – jeśli chodzi o środki to głównie do Narodowego Funduszu – jeśli chodzi o krajowe programy. Myślę, że dobrze byłoby, gdybyśmy dostali uzupełnienie informacji w postaci tabelki, która porządkowałaby przesłany nam materiał, a także ten zawarty w prezentacji, która była bardziej przejrzysta. Chodzi o tabelkę, która objęłaby wszystkie funkcjonujące i planowane i uruchomione już programy, z takimi przedziałami: nazwa programu, od kiedy został przyjęty, na jaki okres jest przewidziany, jaki jest budżet, ile zakontraktowano dotychczas, ile wydano. Jeśli jakiś program został wstrzymany, albo jest jeszcze wydatkowany a już kontraktacja jest wstrzymana – taka informacja tam będzie. Będzie też informacja czy to jest nowy program, czy to jest kontynuacja poprzednich.

Mam jeszcze odrębne pytanie. Bo rozumiem, że z punktu widzenia zarządzania informacjami w Narodowym Funduszu (zresztą nie tylko) generalnie brana jest pod uwagę ochrona powietrza albo gospodarka niskoemisyjna i zasobooszczędna. I wtedy na pewno nie wszystkie te programy – zwłaszcza dotyczące efektywności w przedsiębiorstwach, zasobooszczędności – stricte dotyczą ochrony powietrza. One na pewno dotyczą emisji innego rodzaju, oszczędności zasobów. Oczywiście to wszystko gdzieś się łączy z energią, ale nie wprost. Nie wiem czy jest możliwe wyodrębnienie – może po wskaźnikach – tych działań, które dotyczą stricte ochrony powietrza od tych pozostałych. Zwłaszcza, że gdy mówimy o ochronie powietrza, to nie mówimy tylko o smogu, prawda? A czasami w informacjach, które płyną też na zewnątrz, zlewa się to w całość. Bo jak mówimy o ochronie powietrza, o ochronie klimatu i niskiej emisji, to są dziedziny, które wprawdzie zawierają się jedna w drugiej (albo przynajmniej zachodzą na siebie), ale nie są tożsame. I myślę, że duża energetyka z OZE nie będzie nakierowana na ograniczenie niskiej emisji. Na przykład farmy wiatrowe bardzo pośrednio albo nawet wcale nie wpływają na ograniczenie niskiej emisji czy walkę ze smogiem. Chodzi więc o to, żeby nie utożsamiać jednego z drugim. Bo walka z niską emisją jest takim węższym przedziałem ochrony powietrza dotyczącym przede wszystkim niskich emitentów, a czasami – np. w przypadku spalania biomasy – jest w niejakim konflikcie między oszczędnością CO^2 a emitowaniem pyłów i pozostałych związków do atmosfery, czym charakteryzuje się niska emisja.

I jeszcze pytania dodatkowe do tych prezentowanych wyzwań na przyszłość. Chciałabym uzyskać więcej informacji. To są projekty dotyczące samowystarczalności energetycznej. Jak one miałyby wyglądać? Jaki to miałby być model? Czy to dotyczy odłączenia się jakiś terytorialnych skupisk i opierania się na własnych źródłach energii?

Następna uwaga czy pytanie dotyczy efektywnych systemów oświetleniowych. Otóż, owszem, tylko zastanawiam się, bo to są wysokoopłacalne ekonomicznie projekty, które mają pewnie charakter innowacyjny, ale nie wyobrażam sobie np. wymiany oświetlenia (nawet w budynkach publicznych) na oświetlenie ledowe. Nawiasem mówiąc jest to świetna linia kredytowa dla BOŚ, na której BOŚ może dobrze zarobić. Ale trzeba być dobrze przygotowanym do takiej oferty, bo uważam, że byłoby niezdrowym dotowanie bądź udzielanie pomocy preferencyjnej na ten cel. To wszystko z mojej strony.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Bardzo dziękuję. Pan przewodniczący Bąk.

Poseł Dariusz Bąk (PiS):

Ja tylko ad vocem ostatniej wypowiedzi. Otrzymaliśmy, zgodnie z tematem dzisiejszego posiedzenia, materiał pisemny pt. „Programy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w sprawie ochrony powietrza". I tam to wszystko, o czym pani mówiła, jest. Bo, jak słuchaliśmy, wyglądało na to, że nie otrzymaliśmy żadnej informacji, a pani oczekuje jakichś tabelek itd. Oczywiście ma pani do tego prawo, ale zwracam jeszcze raz uwagę, że w otrzymanym materiale są świetnie rozpisane programy, cele programów, kiedy mają być realizowane i jaki jest stan, jeśli chodzi o nabór wniosków, do kiedy te wnioski mogą wpływać i na jaką kwotę. Wszystko jest opisane. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Dziękuję bardzo. Z tym, że pani poseł chodziło o uszczegółowienie. Pan poseł Ajchler.

Poseł Zbigniew Ajchler (PO):

Mam pytanie do pana ministra. Zwróciłem uwagę na element efektywności przy projektach oświetleniowych. Jak zamknę oczy i pomyślę, ile kilowatów energii zużywa się na oświetlenie miast i wsi…W związku z tym mam pytanie – czy Fundusz sprawdza czy jest stosowana zasada ciemnego nieba, jako wskazówka do projektowania, czy też tego w ogóle nie bierze się pod uwagę? To jest jedno pytanie.

Druga sprawa. Myślę, że jednym z ważniejszych elementów, które powinniśmy oszczędzać, jest woda. Zatem, czy przy pozwoleniach na budowę do domów jednorodzinnych, domów wielorodzinnych nie warto wprowadzić obowiązku montowania przez

inwestorów zbiorników o pojemności 20-50 m^3, w których gromadzono by wodę opadową z dachów do celów gospodarczych? Jeśli tego się nie robi, to woda jest stracona.

Czy te dwa elementy – moim zdaniem w skali makro niezwykle ważne – w Narodowym Funduszu są brane pod uwagę, czy nie? Dziękuję.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Dziękuję bardzo. Teraz pani, przepraszam – jak pani się nazywa?

Pani Teresa Garland:

Garland. Czy mnie słychać? Witam wszystkim serdecznie. Teresa Garland. Zauważyłam, że brakuje tu pewnych kwestii. Zresztą ja przygotowałam się do tego posiedzenia wcześniej i pragnę państwu zwrócić na to uwagę. Wymienię trzy kwestie, które – z tego, co mi wiadome – w ogóle nie zostały ujęte w działaniach Komisji Ochrony Środowiska, na które nie przeznaczono żadnych funduszy, a mają one ogromne znaczenie dla utrzymania czystości naszego powietrza. Należy się zastanowić czy my rzeczywiście chcemy tego czystego powietrza.

W celu ochrony czystości naszego powietrza wnioskuję o: powołanie specjalnej grupy roboczej w ramach działań Komisji Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, która zajmie się sprawą podniebnych oprysków chemicznych tzw. chemitrails. Na chwilę obecną rząd chowa głowę w piasek i udaje, że problem nie istnieje. Zadaniem tej grupy powinno być zebranie dowodów i opracowań już istniejących, potwierdzających istnienie oraz szkodliwość chemitrails, znalezienie winnego – tutaj trzeba będzie przeanalizować wszystkie umowy międzynarodowe, w których zezwala się obcym statkom powietrznym na korzystanie z polskiej strefy powietrznej, a następnie zaproponowanie narodowi polskiemu oraz rządowi konkretnych rozwiązań mających na celu usunięcie tych oprysków z naszego nieba. W celu wyeliminowania ewentualnych sabotażystów podczas prac tej grupy powinno się powołać ekspertów, również spoza etablishmentu, którzy wspólnie z ludźmi, którzy przez wiele lat zbierali dowody na istnienie tego nikczemnego procederu, dojdą do prawdy i znajdą sposób na pozbycie się tego trującego nas intruza. To jest kwestia pierwsza, proszę państwa, ale jeszcze nie kończę.

Wnioskuję o natychmiastowe sfinansowanie przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej budowy nowoczesnej instalacji do przemiany zwykłego węgla na węgiel bezdymny tzw. prakoksik w każdym województwie i przy każdej polskiej kopalni. Polska ma ogromne zasoby węgla, które możemy wykorzystać stosując czyste technologie węglowe, które z niewiadomych przyczyn są ciągle blokowane. W związku z tym projektem wnioskuję o odgórne zarządzenie, tj. narzucenie gminom obowiązku wydawania pozwolenia na wybudowanie ww. instalacji przerobu węgla na terenach gminnych oraz na terenach polskich kopalni, które są własnością Skarbu Państwa, z ominięciem procedur biurokratycznych, których mogłyby użyć lokalne sitwy w celu zablokowania budowy tych instalacji. Potrzebny jest specyficzny akt prawny dla tego projektu. Wnoszę o przygotowanie takiego aktu przez tę Komisję sejmową.

Wnioskuję o skierowanie pieniędzy z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do polskich wynalazców, którzy już opatentowali swoje projekty w dziedzinie ochrony środowiska, ale nie są w stanie sfinansować produkcji, gdyż blokuje się im dostęp do funduszy. Kredyty nie wchodzą w grę, chyba że bezodsetkowe. Komisja Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa powinna zainteresować się walutą równoległą, dzięki której mogłaby finansować te pionierskie ekologiczne przedsięwzięcia bez uszczerbku dla polskiego budżetu i podatnika.

Mam nadzieję, że działalność Komisji nie jest tylko fikcją – jak głosi wieść gminna. Oczekuję konkretnych, szybkich i namacalnych działań ze strony Komisji w odniesieniu do postulatów, które zaproponowałam. Dziękuję za uwagę i oczekuję pisemnego potwierdzenia, że Komisja zajęła się ww. postulatami. Przypominam uczestniczącym tutaj urzędnikom i posłom, że są opłacani przez suwerena i to jemu w pierwszej kolejności powinni służyć. Dziękuję bardzo.

Poseł Zbigniew Ajchler (PO):

Przepraszam, nie wszyscy są opłacani przez suwerena.

Pani Teresa Garland:

Ja też nie jestem.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Dziękuję bardzo za bardzo ciekawy głos. Odnośnie do tego wniosku pierwszego – poseł Szyszko w ubiegłej kadencji był autorem interpelacji w tej sprawie…

Teresa Garland:

Ale nic z tego nie wynikło.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Ale dzisiaj jest ministrem środowiska, więc myślę, że on się tym problemem poważnie zajmie. A na pozostałe kwestie odpowie, mam nadzieję, pan minister. Dziękuję bardzo za głos. Czy są jeszcze jakieś inne zgłoszenia?

Poseł Gabriela Lenartowicz (PO):

Ja jeszcze uzupełniająco w sprawie Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Rozumiem, że program przyjęty w 2014 r. jest kontynuowany, ale jeśli uległy zmianie jakieś jego kryteria czy priorytety, to prosiłabym o taką informację, a także na jakich warunkach są oprocentowane pożyczki dla wfośigw. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Dziękuję. Czy są jeszcze jakieś pytania, uwagi? Wobec tego proszę pana ministra o zabranie głosu.

Podsekretarz stanu w MŚ Paweł Sałek:

Dziękuję panie przewodniczący za udzielenie głosu. Szanowna Komisjo, odnosząc się do tego ostatniego tematu związanego z chemitrails, to z tym tematem w Ministerstwie Środowiska się spotykamy i rzeczywiście są różnego rodzaju interpelacje poselskie, zapytania także ze strony obywateli. Ten temat jest od wielu lat dyskutowany i w zasadzie odpowiedzi są przygotowywane wspólnie na bazie informacji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z Urzędu Lotnictwa Cywilnego, a także z innych agend rządowych. I tyle na ten temat mogę powiedzieć, że temat żyje i są pytania na ten temat.

Odpowiadając na kolejne pytanie – bo te pytania były do mnie i do pana prezesa – proponowałbym, jeśli pan przewodniczący pozwoli, aby pan prezes Michalski odpowiedział szczegółowo, a jednocześnie prośba i sugestia, panie przewodniczący, żeby także udzielić głosu pani dyrektor z Ministerstwa Energii. Bo tutaj pani poseł Lenartowicz słusznie zauważyła, że część środków jest prowadzonych i wdrażanych przez Ministerstwo Energii, jako instytucji wdrażającej lub pośredniczącej itd. Tak więc, co do efektywności oświetlenia – o czym mówił pan poseł Ajchler – za chwilę będzie pan prezes odpowiadał. A z mojej strony, to wszystko, więc jeśli można, panie przewodniczący, to chciałbym aby koledzy się wypowiedzieli.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Dziękuję bardzo. Bardzo proszę, panie prezesie.

Wiceprezes zarządu NFOŚiGW Artur Michalski:

Dziękuję bardzo. Zacznę od tego, iż pokazane było jak przebiegają konkursy i jak przedstawiają się kwoty. Jeśli chodzi o środki krajowe (SOKÓŁ, GEKON, E-Kumulator) to one nie wszystkie są w 100% przeznaczone na ochronę powietrza, ale w dużej mierze na przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza. I tych środków łącznie ze współfinansowaniem I osi (dotacyjnych i pożyczkowych) w sumie jest 6 mld zł. Dokładnie 5988 mln zł, przy czym jest tu wliczony program BOCIAN, który jest skierowany dla odnawialnych źródeł energii, ale na pożyczki, PROSUMENT, który jeszcze trwa (bo pieniądze na programy, które trwają, są stale udostępniane i samorządy czy wojewódzkie fundusz mają je do dyspozycji). Dodam, że to zainteresowanie jest coraz mniejsze, bo odnawialne źródła energii przechodzą pewne perturbacje.

Tak więc, jeśli chodzi o środki krajowe to niespełna 6 mld zł. Natomiast, jeśli chodzi o środki POIiŚ, które wymieniłem państwu w prezentacji, to łącznie jest około 5 mld zł. Na działania związane z ciepłownictwem jest ponad 2 mld zł, na termomodernizację

ponad 1 mld zł, około 1 mld zł jest na działania związane z przedsiębiorczością, efektywnością energetyczną i odnawialnymi źródłami energii w przedsiębiorstwach. Dodam, że Narodowy Fundusz finansuje tu dużych przedsiębiorców, a przedsiębiorców małych średnich finansują regionalne programy operacyjne.

I teraz należałoby – jak słusznie pani poseł zauważyła – powiedzieć również dwa słowa o programie dedykowanym na konurbację śląską czy śląsko-dąbrowską. Tu są środki, ale to chyba pani dyrektor Michalska, jako instytucja pośrednicząca, ma najlepszą wiedzę na ten temat. My się tym nie zajmujemy…

Pani Teresa Garland:

Który to jest punkt?

Wiceprezes zarządu NFOŚiGW Artur Michalski:

1.7.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Mam do pani prośbę. Proszę nie przerywać wypowiedzi. To ja udzielam głosu, więc jeśli chce pani zabrać głos, to proszę się zgłosić, a ja udzielę go w odpowiednim czasie.

Pani Teresa Garland:

Dobrze.

Wiceprezes zarządu NFOŚiGW Artur Michalski:

Czyli to jest jedyny program centralny wdrażany przez organ wojewódzki fundusz ochrony środowiska. Bo w tej perspektywie finansowej – a jest czwarty rok – wojewódzkie fundusze nie wdrażają żadnego innego działania, tzn. z regionalnych programów operacyjnych bodajże trzy fundusze wdrażają działania związane z energetyką. Tylko, że my tutaj takiej wiedzy nie mamy. Zaraz zresztą to uzupełnię, bo w Funduszu jest projekt doradztwa energetycznego, który w każdym województwie prowadzi wojewódzki fundusz, z wyjątkiem województwa lubelskiego, gdzie prowadzi urząd marszałkowski, i województwa mazowieckiego, gdzie prowadzi Narodowy Fundusz.

Tak się złożyło, że akurat dzisiaj zakończyło się szkolenie dla wszystkich doradców z całego kraju. Była to też wymiana doświadczeń – o czym wspomniała pani poseł – na temat programów: które i jak są skonstruowane w regionalnych programach operacyjnych, i w wojewódzkich funduszach ochrony środowiska. Dzięki projektowi doradztwa energetycznego, w którym Narodowy Fundusz jest jednym z realizatorów programu, czyli jest beneficjentem i musiał złożyć wniosek o dofinansowanie (ponad 120 mln zł), będziemy mieli pełną wiedzę na temat wszystkich programów pomocowych dostępnych na terenie całego kraju. Taką wiedzę będzie miał każdy doradca i będzie się mógł nią podzielić z osobami zainteresowanymi. Natomiast w tym projekcie odbiorcą końcowym jest nie tylko osoba fizyczna, ale i samorządy, przedsiębiorcy. Wszyscy oni mogą z tego projektu korzystać, żebyśmy tę efektywność energetyczną przeprowadzili jak najlepiej w całym kraju.

Dodam, że takim bliźniaczym programem był program – kontrowersyjny swego czasu – realizowany z funduszy LIFE i wojewódzkiego krakowskiego funduszu. Z tym, że tam była dosyć duża kwota, w porównaniu do tego co tu mamy na całą Polskę. No, ale te programy w jakimś sensie się pokrywają.

Odnośnie do PROW. W PROW są działania, ale one mają charakter uzupełniający. Tam nie ma działań skierowanych stricte np. na odnawialne źródła energii. Zazwyczaj jest tak, że w jakimś przedsięwzięciu można również umieścić odnawialne źródła energii. To jest tylko jakby takie uzupełnienie. Nic o tym nie wiem, żeby były tam środki np. na efektywność energetyczną (w sensie budynków czy modernizacji). Z tym się nie spotkałem w ogóle, ale np. na procesy technologiczne w przemyśle rolnym na pewno takie środki są.

Była również mowa o samowystarczalności energetycznej gminy czy innych jednostek administracyjnych. Tu przede wszystkim chodzi o to, aby mieć jasno zbilansowane wszystkie źródła energii…

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Przepraszam, panie prezesie. Mam uprzejmą prośbę do pani: po posiedzeniu Komisji. Naprawdę, jeżeli jeszcze raz tak pani się zachowa, to poproszę, żeby opuściła pani salę. Jesteśmy na poważnym posiedzeniu i poważny temat omawiamy. Jeżeli pani chce, że pani sprawa była poważnie traktowana, to proszę się też poważnie zachowywać.

Pani Teresa Garland:

Dobrze. Dziękuję za informację.

Wiceprezes zarządu NFOŚiGW Artur Michalski:

…w samowystarczalności energetycznej gmin, czyli ewentualnie można to też nazwać klastrami. Tu zamysł jest taki, żeby jak najbardziej uniezależnić się od zewnętrznej energii – czy to cieplnej, czy elektrycznej. Oczywiście samowystarczalność to będzie rzecz trudna do osiągnięcia, ale należy do tego dążyć. Chodzi też o to, żeby w lokalnych możliwościach zasobów zorganizować źródła energii takie, jakie są, aby w jak największym stopniu uniezależnić się od źródeł zewnętrznych. Dotyczy to nie tylko odnawialnych źródeł energii, ale też tego, że jeśli jest np. lokalna kotłownia, to ona również w ten zakres wchodzi, jeśli będzie zinwentaryzowane i zbilansowane źródło energii, bo wtedy będzie można powiedzieć na ile ta samowystarczalność jest możliwa, aby dane przedsięwzięcie zmodernizować, poprawić (czy część dystrybucyjną, czy związaną ze źródłem energii). Inaczej mówiąc, gdyby udało się zlokalizować, że jest np. kotłownia, geotermia, to żeby były one zbilansowane i żeby zapewniały w jakimś stopniu wystarczalność energetyczną dla gminy. Dzięki temu będzie też można zmniejszyć zużycie energii, zaplanować jak ma to być zrobione i korzystać w jak największym stopniu z czystych źródeł energii.

Była też mowa o efektywnych systemach oświetleniowych. Oczywiście tak, jeśli będzie to działanie oparte o rachunek ekonomiczny. Tak więc, mając na uwadze, że są to przedsięwzięcia o dużej opłacalności, będziemy uczestniczyć tylko w tym zakresie, żeby udostępniać środki prawie komercyjne czy być może quasi komercyjne czy też w jakimś innym wydaniu.

A teraz, jeśli pan przewodniczący pozwoli, to może jeszcze pani dyrektor uzupełni.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Pani dyrektor, uprzejmie proszę o zabranie głosu.

Dyrektor Departamentu Funduszy Europejskich Ministerstwa Energii Agnieszka Michalska:

Dzień dobry państwu. Agnieszka Michalska – dyrektor Departamentu Funduszy Europejskich.

W strukturze organizacyjnej funduszy pełnimy rolę instytucji pośredniczącej. Faktycznie wdrażamy środki w ramach I osi POIiŚ poprzez nasze instytucje wdrażające. Prezentacja dokonana przez Narodowy Fundusz dotyczyła właśnie działań wdrożonych przez jedną z naszych instytucji wdrażających. Drugą instytucją jest Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Katowicach, który ma przeznaczone środki związane z ochroną powietrza, z niską emisją i termomodernizacją, czyli poprawą efektywności energetycznej w budynkach, gdzie beneficjentami są wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe.

Jeśli chodzi o środki, jakie zostały zaalokowane w ten obszar, jest to ponad 1 mld zł. Do końca 2016 r. mieliśmy nabór pozakonkursowy w ramach programu dla konurbacji śląsko-dąbrowskiej, a absorpcję środków mamy w tej chwili na poziomie 30%. Bardzo ładnie poszedł nam nabór na termomodernizację. I można powiedzieć, że jest to pewien sukces, jeśli chodzi o Śląsk, ponieważ zastosowaliśmy tam nową formę wsparcia w postaci pomocy zwrotnej, a nie czystej dotacji. Ten konkurs zakończył się aplikacją na poziomie 100 wniosków z absorpcją środków ponad 100 mln zł. Ten obszar też przekierujemy, bo w 2017 r. będziemy jeszcze taki nabór prowadzić przez wojewódzki fundusz.

Jeśli chodzi o sieci ciepłownicze, zwłaszcza o obszar związany z poprawą jakości powietrza, to mamy dedykowane środki w wysokości ponad 160 mln euro, co w przeliczeniu daje ponad 500 mln zł. Tymi środkami musimy rozliczyć redukcję pyłów i ten wskaźnik realizujemy głównie właśnie projektami ciepłowniczymi, ze względu na to,

że miasta, które składają się na zespół konurbacji, dały niewystarczającą podaż projektu. W związku z powyższym będziemy procedować zmiany, poprzez komitet monitorujący programu operacyjnego, rozszerzające obszar wsparcia. Zatem będziemy głównie skupiać się na subregionie zachodnim, gdzie ten potencjał w elektrociepłowniach, ciepłowniach, jest jeszcze większy. Liczymy na to, że w tym obszarze środki zostaną również zagospodarowane.

Jeśli chodzi w ogóle globalnie o środki, które przeznaczyliśmy na efektywność energetyczną i walkę z niską emisją, to jest to ponad 3 mld zł, w tym mamy środki dedykowane przez Komisję Europejską w kwocie 1 mld zł na redukcję pyłów. Te środki – jak państwo widzieli w zestawieniu Narodowego Funduszu – w dużej części zostały zaabsorbowane wnioskami, tj. na poziomie ponad 800 mln zł. W zeszłym tygodniu ogłosiliśmy nabór do kolejnego konkursu dla sieci ciepłowniczej (zarówno modernizowanej, jak i na podłączenia nowe). Nabór jest otwarty dla wszystkich beneficjentów z całego kraju, nie tylko skoncentrowanych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Jeśli chodzi o pomoc zwrotną i instrumenty finansowe, to ze względu na pewne blokady formalnoprawne (związane z tym, aby ustanowić sam instrument finansowy poprzez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska) zrobiliśmy nowy model, co jest nowością w funduszach europejskich, czyli w formule pomocy zwrotnej. Jest to zatem forma pożyczki z częściowym umorzeniem i to umorzenie tak naprawdę przekształca się w formę dotacji. Te działania związane z pomocą zwrotną wdrażamy głównie w obszarach termomodernizacyjnych, również dla efektywności energetycznej dla dużych przedsiębiorstw w działaniu 1.2, o którym tutaj też pan prezes mówił.

Jeśli chodzi o wsparcie przewidziane w projektach, które przejdą ocenę formalną, a później ocenę merytoryczną, aż skutecznie przejdą do podpisania umowy, to właśnie przygotowujemy taką mapę wsparcia. I wtedy będziecie państwo mogli wejść i zerknąć, jaka jest intensywność, gdzie głównie są składane projekty, na jakie kwoty i w jakim obszarze wsparcia realizują się te inwestycje. Wydaje nam się, że będzie to ciekawe spojrzenie na to, w jaki sposób rozkładają się projekty w kraju i w jak one realizują cele związane również z redukcją pyłów, jeśli chodzi o ochronę powietrza.

Zasygnalizuję również, że wspólnie z Narodowym Funduszem wypracowujemy działanie wsparcia dla klastrów energetycznych. Trochę uciekamy od takiego pojęcia samobilansujących się ale energetycznie nie niezależnych do końca wysp. Takie działanie będziemy finansować w ramach I osi priorytetowej poprzez wsparcie wiązki projektów, które będą się nam składać w ramach klastrów. Czyli wsparcie nie będzie dedykowane do podmiotu zorganizowanego w formie klastra (jednego), tylko jakby podmiotowo, a więc wobec inwestycji, które znajdą się w ramach klastra.

Dodam, że tam, gdzie nie będziemy mogli interweniować w ramach wsparcia z POIiŚ, takie projekty może znajdą źródło finansowania ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Na razie jesteśmy na etapie programowania. Być może część z państwa uczestniczyła w naszej konferencji grudniowej, więc wiedzą państwo, iż przygotowujemy również ekspertyzę modelu klastra. Ona jest już na ukończeniu i być może lada dzień pojawi się na stronach Ministerstwa Energii. Zapraszamy do komentowania tego dokumentu, aby go wzbogacić również o doświadczenia ze strony pomiotów już funkcjonujących klastrów. Tak, abyśmy w odpowiedni sposób zmodelowali kryteria, które będą selekcjonowały klastry do wsparcia w ramach środków zarówno krajowych, jak i europejskich.

Jeśli chodzi o środki regionalne, myślę że warto byłoby zaprosić przedstawiciela Ministerstwa Rozwoju. To on horyzontalnie z departamentu koordynującego regionalnymi programami operacyjnymi i trochę szerzej mógłby powiedzieć na temat środków skumulowanych, w ramach zarówno niskiej emisji, jak i efektywności energetycznej. Bo takie działania w każdym regionalnym programie są przewidziane. Jednak jaki jest sposób zagospodarowania, wykorzystania i na jakim etapie one są – niestety my tych informacji państwu nie udzielimy. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Dziękuję bardzo. Widzę jeszcze zgłoszenia ze strony posłów. Pani poseł Niedziela, potem pan poseł Ajchler. Rozumiem, że chodzi o uzupełnienie informacji.

Poseł Dorota Niedziela (PO):

Panie ministrze, panie przewodniczący. Pytanie kieruję do Narodowego Funduszu. Kilkanaście gmin południowej Małopolski zwróciło się do Funduszu o rozważenie możliwości dopłat dla mieszkańców na tzw. błękitny węgiel. Ten błękitny węgiel opracowany w Instytucie Chemicznej Przeróbki Węgla w Zabrzu powstaje z węgla brunatnego i przy spalaniu właściwie całkowicie pozbawiony jest emisji. Taki próbny program przeprowadzono bodajże w zeszłym roku. Spalono wówczas ponad 2 tys. ton tego węgla energetycznego.

Obecnie region nowosądecki wystąpił o przeprowadzenie takiego programu z możliwością dopłaty. Problem polega tylko na tym, że tona takiego węgla kosztuje 1000 zł. Instytut opracował około 130-150 zł dopłaty do 1 tony i wtedy ta cena byłaby porównywalna do ceny węgla. Czy państwo przewidują stworzenie takiego funduszu? Czy w ogóle mają państwo zamiar odpowiedzieć na prośbę i inicjatywę samorządów, które borykają się z tym ogromnym problemem? Zwracam tylko uwagę, że jest to szybszy i tańszy sposób, jak na razie, przy ograniczaniu emisji. Oczywiście, w przyszłości być może trzeba to rozwiązać generalnie, ale takie rozwiązanie byłoby na już i na teraz.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Dziękuję bardzo. Pan poseł Ajchler.

Poseł Zbigniew Ajchler (PO):

Mam pytanie do pani dyrektor. Rozumiem, że nowy instrument, jakim jest pomoc zwrotna, różni się od dotychczasowej pomocy tym, że beneficjent nie musi wykładać swoich pieniędzy, tak? Jaka jest różnica między dotacją a instrumentem zwrotnym?

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

To jest jak pożyczka, panie pośle. Trzeba ją po prostu oddać.

Poseł Zbigniew Ajchler (PO):

Ale główna zasada jest taka, że nie trzeba mieć własnych pieniędzy na inwestycję, tak?

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Nie, zawsze trzeba mieć własny wkład w każdym projekcie finansowanym ze środków unijnych. To jest generalna zasada. Bardzo proszę, pani dyrektor, a później pan prezes.

Poseł Zbigniew Ajchler (PO):

Wiadomo, że bez pieniędzy nic się nie zrobi.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Pani dyrektor.

Dyrektor departamentu ME Agnieszka Michalska:

Jest to forma wsparcia, która jest modelem mieszanym. Z jednej strony my pożyczamy pieniądze na daną inwestycję, tylko że po zrealizowaniu tej inwestycji, w momencie kiedy zostaną osiągnięte efekty, umarzamy część kwoty. Ten procent umorzenia zależy od wielkości efektu, który został osiągnięty i to pomniejsza spłatę całkowitą do udzielonej dotacji wypłaconej na realizację inwestycji.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Dziękuję bardzo. Panie ministrze? Bardzo państwa proszę, nie dyskutujcie. Teraz proszę o odpowiedź w sprawie gmin małopolskich. Nie wiem czy pan minister, czy pan prezes? Pan prezes, proszę.

Wiceprezes zarządu NFOŚiGW Artur Michalski:

Dziękuję bardzo. Jeśli chodzi o błękitny węgiel, bo gminy Małopolski to inna kwestia. Otóż, Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla opracował ten błękitny węgiel dzięki środkom z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, bo w programie GEKON były uruchomione środki na ten cel, na badania, na wdrożenie. W tej chwili

jest już produkt. Tylko, niestety, on sporo kosztuje i tu jest problem. Jesteśmy w bieżącym kontakcie z dyrektorem Sobolewskim, ponieważ próbujemy coś tu wymyślić. Tylko, że takie sprawy, jak dofinansowanie gmin – bo rzeczywiście jest to najprostsze działanie, żeby szybko zbić temat smogu – to nie jest prosta sprawa. Te koszty ktoś musi ponieść, a społeczeństwo nie jest do tego przygotowane, najogólniej mówiąc.

Wydaje mi się, pani poseł i szanowni państwo, że Narodowy Fundusz nie jest w stanie ponieść takich ciężarów, bo gdy zrobimy precedens i uruchomimy jedno takie działanie, to takich gmin zgłosi się tysiące i nie damy rady temu finansowo podołać. Natomiast chciałbym zwrócić uwagę – i tu chyba pani o tym mówiła – że regionalne programy operacyjne dysponują ogromnymi środkami finansowymi. Te środki są większe niż cały Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko. Oczywiście są to środki na różne cele, nie tylko na energetykę, środowisko czy kanalizację. Powtarzam – to są różne cele, ale tam są naprawdę poważne środki w województwach, czyli w dyspozycji marszałków województw. I tam nie ma tej czapy instytucji zarządzającej. Instytucją zarządzającą jest marszałek województwa, urząd marszałkowski, który może, zależnie od specyfiku regionu, kształtować ofertę finansową tych środków. One, tak samo jak środki krajowe, mogą być środkami zwrotnymi, mogą być środkami bezzwrotnymi. Tu jest naprawdę poważny instrument do kreowania polityki ochrony środowiska. Dlatego chcę podkreślić, że są tu naprawdę duże pieniądze i tu też należałoby prosić o to, żeby bardziej współpracować z marszałkami przy temacie ochrony powietrza.

Są też środki w wojewódzkich funduszach ochrony środowiska. One mają w dyspozycji niespełna tyle samo, co Narodowy Fundusz z tych środków statutowych czy podstawowych środków. Bo oczywiście wojewódzkie fundusze nie mają w dyspozycji środków związanych z funduszem geologicznym czy związanych choćby z dziurą ozonową. Te środki są tylko w Narodowym Funduszu. Natomiast środki związane z działaniem bieżącym w terenie znajdują się w wojewódzkich funduszach, więc myślę, że to byłby właściwy adresat do tego, żeby te fundusze na ten cel uruchomić.

Dodam jeszcze, że ostatnio mieliśmy spotkanie, w którym uczestniczyła pani prezydent z Zabrza. Odbyła się dyskusja odnośnie do smogu, w której uczestniczyli włodarze Zabrza, był dyrektor Instytutu Chemicznej Przeróbki Węgla, byli lekarze, byłem też ja (najbardziej odpytywany, swoją drogą). I tam zostało powiedziane, że gminy zamierzają uruchomić ten program własnym sumptem. Nie wiem, o których gminach była mowa, ale wyraźnie słyszałem, że gminy mają wyasygnować pewne środki, żeby te rzeczy uruchomić.

Przy okazji tego błękitnego węgla to oczywiście pan dyrektor Sobolewski mógłby państwu przekazać ciekawe informacje, bo można uzdatnić węgiel do poziomu takiego, żeby był niskoemisyjny (bo oczywiście nie jest bezemisyjny). I jest on na tyle niskoemisyjny, że bardzo poważnie załatwia sprawę smogu. Pan dyrektor Sobolewski, jako osoba chyba najlepiej znająca się w tym gronie – mówię o tym spotkaniu – na sprawie powiedział również o zagrożeniach. Oczywiście nie tylko technicznych czy logistycznych, ale również takich, że to się stanie przedmiotem jakiegoś handlowania, bo tu się dopłaci, tam się coś sprzeda itd. A wtedy zrobi się kolejny problem, jak to wszystko uszczelnić, kontrolować. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Dziękuję bardzo. Pani już miała szansę zabrać głos. Jeśli pani będzie chciała, to proszę już rozmawiać indywidualnie po posiedzeniu Komisji. Czy ktoś z pań i panów posłów chciałby zabrać głos? Rozumiem, że ciągle w uszczegółowieniu pani poseł Lenartowicz.

Poseł Gabriela Lenartowicz (PO):

Ostatni mój głos dotyczy tego, że jednak prosiłabym o odpowiedź pisemną. Taką tabelaryczną, jak mówiliśmy. Ja nie oczekiwałam, że tu pan prezes z rękawa będzie sypał danymi, ale myślę, że takie dane są w Narodowym Funduszu. I to zarówno dotyczące środków krajowych, jak i POIiŚ. Czyli, kiedy przyjęty, jaki okres funkcjonowania, jaki budżet i jaki stan zakontraktowania oraz wydatkowania. Chodzi o programy priorytetowe Funduszu i z POIiŚ wdrażane w tym zakresie przez Narodowy Fundusz. Myślę, że to pomoże nam wszystkim.

Przewodniczący poseł Stanisław Gawłowski (PO):

Dziękuję bardzo. Jeżeli to nie jest kłopot, to proszę o przekazanie tej informacji do Komisji, a my prześlemy ją posłom, żeby wszyscy mieli dostęp do tych informacji.

Na koniec chciałbym powiedzieć, że Główny Inspektor Ochrony Środowiska przekazał kilka egzemplarzy informacji, która dotyczy tych obszarów, bo publikacja ma tytuł „Pyły drobne w atmosferze". Jeżeli ktoś z państwa posłów chciałby poszerzyć swoją bibliotekę dotyczącą ochrony środowiska, zachęcam do tego, żeby odwiedzić sekretariat Komisji. Tam te egzemplarze są do dyspozycji.

Dziękuję bardzo – zamykam posiedzenie Komisji.